

2022-09-15

Dnr: S2022/01621

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sof@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet SOU 2022:11 Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet

Inledning

Att börja med vill vi på Svenska Dövidrottsförbundet (SDI) uttrycka vår betoning på att Sveriges Dövas Riksförbund har lämnat in ett mycket bra remissvar samt Isabella Hagnell Westermarks särskilda yttrande bör också tas med i ert beaktande inför framtida engagemang i samband med denna utredning om tolktjänsten. Vi på SDI lämnar därmed även in ett remissvar med synpunkter som utgår ifrån dövidrottsperspektiv där målgruppen idrottare med hörselnedsättning är vår utgångspunkt. Denna målgrupp har i sin tur varierande behov av tolktjänst. Med varierande behov av tolktjänst menas det både teckenspråkstolkare samt skrivtolkar.

Som följd av tolkbrist i sina träningar kan det leda till idrottare hoppar över att beställa tolk på grund av brist på förtroende för sin tolkcentral, ovilja att känna sig vara till besvär för andra eller i ren desperation vet ändå att deras tolkbeställning inte anses vara prioriterat uppdrag hos tolkcentralen och oftast ändå leder till utebliven tolkning. Med tolkbrist följer en rad negativa konsekvenser varav tre exempel presenteras här. Det första exemplet är idrottarens prestation hämmas samt sin personliga utveckling i satsningen påverkas negativt. Det andra exemplet är en lagspelare som drabbas av tolkbrist blir inte ensam drabbad. Hela laget drabbas också för träningarna med hela laget hänger mycket på kommunikation och vara i samspel med varandra vilket vid tolkbrist inte möjliggör. Och så ett tredje exempel, det kan leda till psykisk ohälsa hos idrottaren när hen inte kan få hänga med på lika villkor som andra. Som konsekvens kan det skapa minoritetsstress hos idrottaren och även leda till att hen hoppar av. Vilken idrottare vill betala för sina träningar men inte få valuta tillbaka för pengarna i form av diskriminering och hinder i sin idrottsutveckling?

Vår prioritet i SDI är att våra idrottare oavsett grad av hörselnedsättning samt behov av vilken tolkmetod ska få utöva deras idrott *utan hinder* oavsett nivå eller gren vilket som en konsekvens vid tolkbrist kan orsaka.

Synpunkter

Avsnitt 6.3.1 - Ett samlat huvudmannaskap eller regional styrning

På grund av att tolktjänsten ligger under regional styrning så upplever våra idrottare olika problem och orättvisor mellan regionerna. Den ena regionen kanske är mer generös som skickar tolk frekvent till idrottarens träningar medan en annan idrottare från annan region drabbas hårt av tolkbrist, brist på grund av ekonomiska skäl eller att distanstolkning inte skulle fungera bra. Det är centralt hos oss på SDI att alla våra idrottare ska få lika förutsättningar att få utvecklas i sina idrotter oavsett var de bor, vilket det ser inte så ut idag. Att tolkbehovet inte tillgodoses på grund av otillräckliga ekonomiska medel eller brist på tillgänglig tolk är oerhört otillfredsställande. Därför är en nationell tolktjänst hellre att föredra för ett mer jämlikt utfall för våra idrottare bosatta i olika regioner. I andra fall är det av vikt att regionerna behöver samverka med varandra mycket mer och ett tydligare regelverk så att tolkcentralerna inte kan tolka fritt hur de vill samt inte skapa ramar som skiljer sig mellan regionerna. Tolkanvändarna ska inte behöva uppleva särbehandling över regiongränser.

Avsnitt 7.4.1 - Deltagande och självbestämmande

Vi anser att det är av ytterst vikt att idrottare som beställer tolk får själv välja vilken tolkmetod samt önska vilka lämpliga tolkar som passar till uppdraget av olika skäl. Det är idrottaren i fråga som vet vilken tolkmetod som passar bäst till just den idrotten och att sina personliga preferenser tas hänsyn till. Om idrottaren har lämnat in önskemål på tolkar i sin tolkbeställning så ska de tas med i beaktande eftersom just dessa tolkar kanske har rätt kompetens eller erfarenhet som gör just dem mer lämpliga till uppdraget. Distanstolkning kanske är olämpligt till just tolkuppdrag som är ute på fotbollsplanen, i simhallen eller ridhuset. Därför är det av vikt att idrottarens möjlighet till självbestämmande ska väga tyngre i fråga om val av var tolken ska vara, tolkmetod samt önskemål av tolkar.

Avsnitt 7.4.3 - Prioriteringsordningen

SDI anser att prioriteringsordningen inte ska baseras på vilken idrottsgren eller nivå, inte heller på antal av tolkanvändare i träningen (individuell eller gruppträning), av vilken anledning som det är för sin elitsatsning eller för sin psykiska såväl som fysiska hälsa. SDI väljer att ta med denna synpunkt eftersom det finns signaler från våra idrottare som tyvärr upplever att detta sker. En ensam hörselnedsatt idrottare i en individuell idrottsgren ska inte bli utan tolk bara för att några andra hörselnedsatta idrottare i samma grupp får tolk för att det är mindre kostsamt ekonomiskt. Varje idrottare med hörselnedsättning ska få rätt till tolk till alla tillfällen de behöver tolk så att de kan få utvecklas i deras satsning eller för deras välbefinnande. Det gäller också tränarutbildning, workshops och seminarier som är kopplade till idrott och träning.

Avsnitt 7.9 - Klagomålshantering och tillsynsmyndighet

Isabella Hagnell Westermarck med sin expertkunskap har i sitt särskilda yttrande (SOU 2022:11, s. 492) kommenterat och gärna sett möjligheter för tolkanvändare att kunna överklaga samt ett tillsättande av en oberoende tillsynsmyndighet. SDI vill därför betona dess vikt att väga in denna kommentar för SDI

ser att med regional tolktjänst kan det bli orättvisor mellan idrottare från olika regioner på grund av en ojämlig resursfördelning mellan regionerna, samt tolkcentralerna kan ha olika tolkningar av regelverket. SDI vill härmed markera nödvändigheten i möjligheten att kunna överklaga samt med en tillsynsmyndighet kan det medföra upptäckter i strukturella obalanser mellan regionerna och således i framtiden förebygga avvikelser som annars drabbar tolkanvändarna.

Avsnitt 10.2 & 10.4 - Digital tolktjänst (distanstolkning)

Även om många tolkanvändare föredrar tolkning på plats kan det ändå dyka upp oväntade situationer där tolkning på distans kan vara behövligt. SDI stödjer spontan tolkning på distans via bildtelefoni då det mycket kan vara till nytta ute på "idrottsfältet" när man behöver till exempel ha ett snabbt mindre möte med exempelvis tränare, domare eller läkare vid oförutsedda och krävande situationer utan bokad tolk på plats. Dock ska regionernas förutsättningar att tillhandahålla tolkning på distans inte drabba tolkanvändaren beroende på vilken region hen tillhör. SDI anser att det är en bra målsättning att utveckla en nationell plattform för digital tolktjänst över regiongränser med tanke på regionernas varierande resurser och förmåga att erbjuda en kvalitativ distanstolkning.

Avsnitt 14.2 - Rikstolktjänst

I över 20 år har förtroendevalda för SDI inte haft rikstolktjänst för samhällliga och idrottspolitiska debatter och förhandlingar. Stiftelsen Rikstolktjänsten har haft statens ansvar för att tillhandahålla tolkservice för förtroendevalda i organisationer för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Organisationerna som Sveriges Dövas Riksförbund, Hörselskadades Riksförbund och Förbundet Sveriges Dövblinda drar nytta av Rikstolktjänst. SDI har inte valts in i denna skara för SDI tillhör Kulturdepartementet i stället för Socialdepartementet. SDI:s förtroendevalda känner därför sig utanför och missar därmed en del information och lobbyverksamhet för idrottspolitiska frågor. Vid konferenser och stämmor på riksnivå behövs oftast 3 teckenspråkstolkare för att SDI:s förtroendevalda ska kunna dela upp sig och delta på olika möten med helt olika teman samtidigt. Det gäller också i hög grad internationella tävlingar och kongresser.

SDI betonar därför behovet av att få rätt till rikstolktjänst till SDI:s förtroendevalda som gör ett viktigt arbete för dövidrotten, som i sin led gör en viktig skillnad för barn och ungdomars fysiska såväl psykiska hälsa. Utred möjligheter huruvida SDI:s förtroendevalda kan få ha rätt till rikstolktjänst.

Övriga synpunkter som bör vägas in

- **Egen teckenspråkstolk hos SDI**

SDI önskar få anslag till verksamheten för att kunna finansiera en egenanställd teckenspråkstolk för det finns verkligen ett behov. Det skulle underlätta SDI:s arbete mycket eftersom SDI har ofta möten med Riksidrottsförbundet, SISU Idrottsutbildarna och övriga specialidrottsförbund där SDI:s förtroendevalda och kansliets personal deltar. Det borde finnas

teckenspråkstolk tillgänglig för personal och vid viktiga möten. SDI hyr kontor inne på Idrottshuset där Riksidrottsförbundet tillsammans med många andra idrottsorganisationer finns. Samhället idag eftersträvar inkludering i en hög grad, och med en egenanställd teckenspråkstolk hos SDI skulle bidra till en avslappnad arbetsmiljö även hos andra organisationer som delar samma arbetsplats. Hörande medarbetare skulle våga komma fram till döva anställda betydligt mer och det leder till mer nära kontakt mellan SDI och andra organisationer. Det finns flera fördelar med en egenanställd tolk hos SDI, som är bland annat att tolken kan översätta även från och till engelska än bara mellan svenska och svenskt teckenspråk samt att tolken kan följa på internationella mästerskapstävlingar. Det har varit mycket svårt för SDI att få teckenspråkstolkare med till internationella mästerskap av kostnadsskäl. Där kan vi även använda egen tolk till internationella mästerskap och därmed kunna avlasta tolkcentralen genom att skicka en teckenspråkstolk mindre om det gäller en bokning av två eller flera tolkar.

- SDI:s specialidrotter/landslag behöver ha tolkar för lagidrott och individuella idrotter. Vid internationella tävlingar som nordiska och baltiska mästerskap (NBM), europeiska mästerskap (EM), världsmästerskap (VM) och Deaflympics (dövas olympiska spelen) finns det ett stort behov av tolkar. Det är för kommunikationen mellan tränare, ledare och hörselnedsatta idrottare som tolk behövs då flera av SDI:s landslagstränare är hörande och behärskar inte svenskt teckenspråk alls. Våra idrottare ska kunna få utvecklas enligt deras plan. Att inte kunna beställa tolkar till exempel till landslagets träningsläger leder till stor osäkerhet och brist på kontinuitet. För att detta ska vara en förutsättning för dem att utvecklas hänger det också på att idrottarna har tolkar med till tävlingar och träningsläger, även när det sker utomlands. Det har varit oerhört problematiskt få tolkar till olika internationella mästerskap vilket har påverkat idrottarnas prestation avsevärt samt Svenska Dövidrottsförbundets eller SDI:s anslutna idrottsföreningars verksamhet. Ofta har SDI fått avslag på teckenspråkstolkare när det kommer till tolkuppdrag utomlands på grund av kostnadsskäl. SDI önskar därför skarpt att utredningen tar hänsyn till detta för alla våra idrottares fysiska såväl psykiska hälsa samt för den svenska dövidrottens framgång.

Vänliga hälsningar

Svenska Dövidrottsförbundet

Alexandra Polivanchuk

Förbundsordförande

